

**EUROPOS TARYBA  
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS**

ANTRASIS SKYRIUS

**BYLA UAB „JGK STATYBA“ IR GUSELNIKOVAS PRIEŠ  
LIETUVĄ**

*(Petacijos Nr. 3330/12)*

**SPRENDIMAS**  
*(Dėl bylos esmės)*

**STRASBŪRAS**

2013 m. lapkričio 5 d.

*Šis sprendimas taps galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali  
būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.*

### **Byloje UAB „JGK statyba“ ir Guselnikovas prieš Lietuvą**

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

*pirmininko* Guido Raimondi,  
*teisėjų* Danutės Jočienės,  
Dragoljub Popović,  
András Sajó,  
Işıl Karakaş,  
Paulo Pinto de Albuquerque,  
Helen Keller

ir *laikinai einančio skyriaus kanclerio pareigas* Lawrence Early,  
po svarstymo uždarame posėdyje 2013 m. spalio 15 d.  
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

### **PROCESAS**

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo UAB „JGK statyba“ ir Jurijus Guselnikovas, kurie 2005 m. spalio 21 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 3330/12) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį. Pirmoji pareiškėja yra UAB „JGK statyba“ (toliau – pareiškėja bendrovė), privati Lietuvoje registruota statybos bendrovė. Jurijus Guselnikovas (toliau – antrasis pareiškėjas) yra Lietuvos pilietis, gimęs 1952 m. ir gyvenantis Vilniuje. J. Guselnikovas yra pareiškėjos bendrovės akcininkas ir valdybos narys.

2. Pareiškėjams atstovavo Vilniuje praktikuojantys advokatai J. Butkus ir S. Naidenko. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. Remdamiesi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi pareiškėjai teigė, kad buvo pažeista jų teisė į teisingą bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką dviejose civilinėse bylose. Jie taip pat skundėsi, kad vykstant šiems teismo procesams ilgą laiką buvo apribota jų teisė netrukdomai naudotis nuosavybe.

4. 2012 m. gegužės 4 d. peticija buvo perduota Vyriausybei. Taip pat buvo nutarta iš karto spręsti dėl peticijos priimtumo ir esmės (Konvencijos 29 straipsnio 1 dalis).

## FAKTAI

### A. Bylos aplinkybės

5. Toliau pateikiama šalių pateiktų bylos faktų santrauka.

6. 1995 m. birželio 9 d. Vilniaus rajono apylinkės teismas atmetė kelių fizinių asmenų ieškinį prieš pareiškėją bendrovę dėl nuosavybės teisių į du iš dalies pastatytus namus, Nr. 57-1 ir 57-2, perleidimo. Teismas paskelbė negaliojančiomis pirkimo-pardavimo sutartis, kurių pagrindu ieškovai, įskaitant G.G. ir M.N., įgijo nuosavybės teises į minėtus namus, ir pripažino pareiškėjos bendrovės nuosavybės teises į namus.

7. 1995 m. rugsėjo 5 d. Vilniaus apygardos teismas atmetė ieškovų apeliacinį skundą. Teismas pažymėjo, *inter alia*, kad G.G. ir M.N. gali kreiptis į bendrovę su prašymu padengti jų išlaidas namų statybai. Tai buvo galutinis sprendimas.

#### 1. Pirmoji civilinė byla

8. 1996 m. liepos 15 d. pareiškėja bendrovė pareiškė civilinį ieškinį dėl G.G. iškeldinimo iš namo Nr. 57-2, kuris pirmiau minėtoje civilinėje byloje tarp G.G. ir pareiškėjos bendrovės buvo pripažintas pareiškėjos bendrovės nuosavybe. G.G. neteisėtai užėmė namą ir toliau jame gyveno, tokiu būdu neleisdamas pareiškėjai bendrovei netrukdomai naudotis savo nuosavybės teisėmis.

9. Nuo 1997 m. sausio 10 d. iki lapkričio 11 d. G.G. prašymu bylos nagrinėjimas buvo atidėtas, kadangi buvo dar neišnagrinėtas G.G. kasacinis skundas dėl 1995 m. birželio 9 d. teismo sprendimo.

10. 1998 m. gruodžio mėn. G.G. pateikė priešieškinį pareiškėjai bendrovei siekdamas, kad jis būtų pripažintas namo savininku. G.G. taip pat prašė, kad pareiškėjai bendrovei būtų uždrausta juo disponuoti ar jį įkeisti.

11. 1999 m. sausio 21 d. Vilniaus rajono apylinkės teismas (toliau – apylinkės teismas), siekdamas užtikrinti G.G. priešieškinio nagrinėjimą, pritaikė laikinas apsaugos priemones ir uždraudė pareiškėjai bendrovei parduoti ar perleisti ginčijamą nuosavybę. Tą pačią dieną bylos nagrinėjimas sustabdytas iki bus išspręsta civilinė byla, kurioje buvo nagrinėjama bylai reikšminga medžiaga.

12. 1999 m. vasario 3 d. buvo išsiųstas G.G. adresuotas laiškas, kuriuo iš jo buvo reikalaujama mokėti mėnesines įmokas, nes jis buvo neteisėtai užėmęs namą.

13. 2000 m. gegužės 12 d. apylinkės teismas sustabdė 1995 m. birželio 9 d. teismo sprendimo vykdymą.

14. 2001 m. rugpjūčio 28 d. civilinės bylos nagrinėjimas buvo atnaujintas.

15. 2002 m. gegužės 23 d. tas pats teismas patenkino pareiškėjos bendrovės ieškinį. Tačiau 2002 m. birželio 18 d. Vilniaus apygardos teismas perdavė bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. 2002 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šį sprendimą paliko nepakeistą.

16. 2003 m. balandžio 8 d. ir 2004 m. vasario 9 d. teismo posėdžiuose šalių prašymu bylos nagrinėjimas buvo atidėtas, nes šalys derėjosi dėl taikos sutarties sudarymo; tačiau abiem atvejais derybos baigėsi nesėkmingai.

17. 2003 m. lapkričio 18 d. Vilniaus apygardos teismas nutarė bylą perduoti nagrinėti Vilniaus apygardos teismui pirmąja instancija, nustatęs, kad šis ginčas apylinkės teismui neteismingas. Tuo pačiu panaikinta pastarojo teismo 2003 m. spalio 2 d. nutartis atidėti bylos nagrinėjimą.

18. 2004 m. rugsėjo 7 d. Vilniaus apygardos teismas, siekdamas užtikrinti G.G. priešieškinį, G.G. prašymu priėmė nutartį areštuoti pareiškėjai bendrovei priklausantį žemės sklypą, ant kurio stovi namas.

19. Nuo 2004 m. rugsėjo 27 d. iki gruodžio 6 d. bylos nagrinėjimas buvo atidėtas, nes reikėjo iš kito teismo gauti su nagrinėjama byla susijusios G.G. atžvilgiu iškeltos baudžiamosios bylos medžiagą.

20. 2004 m. gruodžio 23 d. Vilniaus apygardos teismas atmetė pareiškėjos bendrovės ieškinį ir patenkino G.G. priešieškinį.

21. 2005 m. gegužės 24 d. Lietuvos apeliacinis teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir patenkino pareiškėjos bendrovės ieškinį. G.G. pateikė kasacinį skundą Lietuvos Aukščiausiajam Teismui.

22. 2005 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas bylą vėl perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

23. Pareiškėja bendrovė pateikė prašymą panaikinti turto areštą teigdama, kad ši priemonė nėra proporcinga, nes ji uždėjo pernelyg didelę finansinę našta vienai iš proceso šalių. 2006 m. vasario 2 d. Vilniaus apygardos teismas prašymą atmetė.

24. 2006 m. spalio 26 d. Vilniaus apygardos teismas sustabdė bylą, kol bus išnagrinėta kita civilinė byla, kurioje buvo ginčijamas pareiškėjos bendrovės teisinis statusas. Pareiškėja bendrovė apskundė sprendimą sustabdyti bylą, tačiau apeliacinės instancijos teismas paliko jį galioti.

25. 2007 m. rugsėjo 5 d. bylos nagrinėjimas atnaujintas.

26. Pareiškėja bendrovė teikė prašymus teismui panaikinti namo, kuriame gyveno G.G., areštą ir įrodinėjo, kad bendrovė patiria nuostolius dėl nesumokėto nuomos mokesčio, sudarančio 3 200 litų (apytiksliai 920 eurų) kas mėnesį. 2008 m. lapkričio 21 d. ir gruodžio 2 d. prašymai buvo atmesti.

27. 2009 m. vasario 19 d. Vilniaus apygardos teismas pareiškėjos bendrovės ieškinį patenkino ir atmetė G.G. priešieškinį. Teismas taip pat nutarė laikinąsias apsaugos priemones panaikinti nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

28. 2010 m. vasario 22 d. Lietuvos apeliacinis teismas šį sprendimą paliko nepakeistą. Tai buvo galutinė nutartis.

29. Pasak pareiškėjų, 2010 m. liepos 28 d. antstolis pareiškėjai bendrovei gražino ginčijamą namą.

## 2. Antroji civilinė byla

30. 1996 m. birželio 20 d. fizinis asmuo M.N. pareiškė civilinį ieškinį, prašydamas pripažinti jam nuosavybės teises į namą Nr. 57-1, kurį teismas 1995 m. birželio 9 d. sprendimu jau buvo pripažinęs pareiškėjos bendrovės nuosavybe (žr. 6 punktą). 1996 m. balandžio 17 d. antstolis namą gražino pareiškėjai bendrovei. Vėliau M.N. patikslino savo ieškinį, prašydamas tik atlyginti statybos išlaidas.

31. M.N. prašymu 1996 m. birželio 25 d. teismas priėmė nutartį areštuoti pareiškėjos bendrovės turtą, uždraudžiant namą parduoti ar perleisti į jį nuosavybės teises iki bylą išnagrinės teismai.

32. 1996 m. lapkričio 16 d. pradėtas ikiteisminis tyrimas prieš M.N.: jis buvo kaltinamas dokumentų klastojimu ir neteisėtu turto pasisavinimu.

33. 1997 m. lapkričio 17 d. ir 1998 m. vasario 3 d. M.N. patikslino ieškinį, atsisakydamas reikalavimo pripažinti jam nuosavybės teises į namą ir prašydamas tik atlyginti išlaidas.

34. 1998 m. kovo mėn. pareiškėja bendrovė pareiškė priešieškinį dėl tariamai M.N. padarytos žalos. Gegužės mėn. buvo pateiktas patikslintas priešieškinis.

35. 1998 m. birželio 1 d. teismas nurodė atlikti statybos išlaidų, kurias priteisti reikalavo M.N., teismo ekspertizę, ir bylos nagrinėjimas buvo atidėtas iki 1999 m. birželio 24 d.

36. 1999 m. gruodžio 16 d. Vilniaus apygardos teismas atmetė M.N. ieškinį dėl statybos išlaidų atlyginimo. Taip pat teismas atmetė ir pareiškėjos bendrovės priešieškinį dėl žalos atlyginimo. 2000 m. birželio 5 d. Lietuvos apeliacinis teismas atmetė abiejų šalių pateiktus apeliacinius skundus kaip nepagrįstus.

37. M.N. pateikus kasacinį skundą, 2000 m. spalio 18 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas panaikino šių teismų sprendimus ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

38. Pareiškėja bendrovė kreipėsi į teismus su prašymu panaikinti laikinąsias apsaugos priemones. 2001 m. vasario 15 d. Lietuvos apeliacinis teismas atsisakė jas panaikinti ir pažymėjo, kad byla vis dar nagrinėjama, nes Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė bylą perduoti nagrinėti iš naujo.

39. 2001 m. birželio 8 d. Vilniaus apygardos teismas sustabdė bylos nagrinėjimą iki bus baigtas su nagrinėjama byla susijęs ikiteisminis tyrimas dėl M.N. veiksmų.

40. Bylos nagrinėjimą atnaujinus, 2002 m. sausio 3 d. teismas vėl jį sustabdė, nes ikiteisminis tyrimas tebevyko.

41. 2003 m. vasario 17 d. bylos nagrinėjimas buvo atnaujintas.

42. 2003 m. kovo 18 d., balandžio 29 d., birželio 10 d., rugsėjo 4 d. ir spalio 14 d. teismo posėdžiai buvo atidėti arba bylos nagrinėjimas sustabdytas, nes byla nebuvo parengta nagrinėjimui dėl vis dar nesibaigusio ikiteisminio tyrimo; be to, į visus tris posėdžius neatvyko pareiškėjos bendrovės atstovas. M.N. prieštaravo pareiškėjos bendrovės prašymams dėl atidėjimo teigdamas, kad jo atžvilgiu iškelta baudžiamoji byla neturi reikšmės nagrinėjamai bylai.

43. 2004 m. rugpjūčio 17 d. civilinės bylos nagrinėjimas buvo atnaujintas po to, kai 2004 m. liepos 14 d. Vilniaus apygardos teismas nutarė nutraukti prieš M.N. iškeltą baudžiamąją bylą suėjus senačiai.

44. 2004 m. spalio 7 d. Vilniaus apygardos teismas atmetė pareiškėjos bendrovės prašymą panaikinti laikinąsias apsaugos priemones.

45. 2005 m. birželio 8 d. Vilniaus apygardos teismas atmetė M.N. civilinį ieškinį. 2006 m. sausio 26 d. Lietuvos apeliacinis teismas galutiniu sprendimu atmetė M.N. apeliacinį skundą dėl šio sprendimo kaip nepagrįstą.

46. Pareiškėjos bendrovės prašymu Vilniaus apygardos teismas 2006 m. kovo 3 d. panaikino laikinąsias apsaugos priemones; šis sprendimas įsiteisėjo 2006 m. balandžio 27 d.

## **B. Bylai reikšminga nacionalinė teisė ir praktika**

47. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – CPK), kuris įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d., nustato, kad bylos šalių prašymu teismas gali taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekdamas užtikrinti civilinio ieškinio nagrinėjimą. Civilinio ieškinio nagrinėjimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jei nesiėmus laikinųjų apsaugos priemonių būsimo teismo sprendimo įvykdymas gali pasunkėti arba pasidaryti nebeįmanomas (144 straipsnio 1 dalis). Senajame CPK (galiojusiame iki 2003 m. sausio 1 d.) buvo nustatyta, kad teismas gali taikyti laikinąsias apsaugos priemones taip pat savo iniciatyva (155 straipsnis), tuo tarpu pagal naująjį kodeksą tai įmanoma tik siekiant apginti viešąjį interesą.

48. CPK 145 straipsnis (senojo CPK 156 straipsnis) nurodo, kad laikinosios apsaugos priemonės gali būti atsakovo nekilnojamojo daikto ar kilnojamųjų daiktų areštas, taip pat atsakovo piniginių lėšų ar turtinių teisių areštas, draudimas perleisti nuosavybės teises ar draudimas atsakovui imtis tam tikrų veiksmų bei kitos priemonės.

49. Pagal 146 straipsnį (senojo CPK 158 straipsnis) teismas gali bylos šalių ar kitų suinteresuotų asmenų prašymu vieną laikinąją apsaugos priemonę pakeisti kita. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teismas gali nuspręsti netaikyti laikinųjų apsaugos priemonių, jeigu atsakovas sumoka reikalaujamą sumą arba už atsakovą yra laiduojama; atsakovas taip pat gali įkeisti turimą turtą.

50. Vadovaudamasis 147 straipsniu (senojo CPK 159 straipsnis) teismas gali pareikalauti, kad ieškovas ar kitas prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones padavęs asmuo atlygintų atsakovo nuostolius, galinčius atsirasti dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Įsiteisėjus sprendimui, kuriuo ieškinys atmestas, atsakovas turi teisę reikalauti, kad ieškovas atlygintų nuostolius, kuriuos atsakovas patyrė dėl taikytų laikinųjų apsaugos priemonių.

51. CPK, kuris įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d., 150 straipsnyje nustatyta, kad laikinosios apsaugos priemonės bylos šalių ar kitų suinteresuotų asmenų prašymu panaikinamos teismo, kurio žinioje yra byla, nutartimi. Senajame CPK buvo nurodyta, kad teismas gali panaikinti laikinąsias apsaugos priemones taip pat savo iniciatyva (160 straipsnis), tuo tarpu pagal naująjį kodeksą tai įmanoma tik esant tam tikroms aplinkybėms, kai siekiama apginti viešąjį interesą.

52. Turto areštas, apibrėžtas CPK 675 straipsnyje (senojo CPK 408 straipsnis), yra priverstinis nuosavybės teisės į skolininko turtą arba šios teisės atskirų sudėtinių dalių – valdymo, naudojimosi ar disponavimo – laikinas uždraudimas ar apribojimas.

53. Aiškindamas laikinųjų apsaugos priemonių paskirtį civiliniame procese, Lietuvos apeliacinis teismas civilinėje byloje Nr. 2-698/2009 2009 m. birželio 18 d. priimtame sprendime konstatavo, kad sprendžiant klausimą dėl turto arešto reikia tinkamai atsižvelgti ne tik į ieškinio sumą, bet ir į abiejų šalių turtinę padėtį. Teismas taip pat privalo įvertinti ir ieškovo prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones argumentus ir pagrindžiančius įrodymus, kurie turi būti pakankami, kad *prima facie* patvirtintų, jog ieškinys gali būti patenkintas. 2008 m. gruodžio 31 d. Lietuvos apeliacinis teismas, vertindamas turto arešto teisėtumą, pažymėjo, kad konkrečios laikinosios apsaugos priemonės neturi apriboti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia būsimu teismo sprendimo ieškovo naudai įvykdymui užtikrinti (nutartis civilinėje byloje Nr. 2-949/2008).

54. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (kuris įsigaliojo nuo 2001 m. liepos 1 d.) 6.272 straipsnio 1 dalis suteikia teisę pareikšti civilinį ieškinį dėl turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl neteisėtų ikiteisminio tyrimo pareigūnų ar teismų veiksmų, atlyginimo. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad gali būti atlyginta žala, atsiradusi dėl neteisėtų teisėjo ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą.

## TEISĖ

### I. TARIAMAS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

55. Pareiškėjai skundėsi, kad abiejų civilinių bylų procesai neatitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo, kuris yra nustatytas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų <...> klausimas, toks asmuo turi teisę, kad byla per įmanomai trumpiausią laiką <...> išnagrinėtų <...> teismas.“

#### A. Priimtinumai

56. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjai nepasinaudojo visomis veiksmingomis vidaus teisinės gynybos priemonėmis, nes nepareiškė civilinio ieškinio prieš valstybę dėl žalos, atsiradusios dėl teismo procesų trukmės, atlyginimo pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.272 straipsnį.

57. Pareiškėjai šį argumentą ginčijo ir tvirtino, kad atsižvelgiant į nacionalinių teismų praktiką egzistavusią bylai reikšmingu metu, jie neturėjo teisėtų lūkesčių, kad jų ieškinys prieš valstybę dėl žalos atlyginimo būtų patenkintas.

58. Byloje *Maneikis prieš Lietuvą* (no. 21987/07, § 21, 2011-01-18) Europos Žmogaus Teisių Teismas konstatavo, kad 2005 m. (kada pareiškėjai Teismui pateikė šią peticiją) Lietuvoje nebuvo veiksmingų teisinės gynybos priemonių, pagal kurias būtų galima skųstis dėl nacionalinių teismų procesų trukmės. Vadinasi, atmestinas Vyriausybės prieštaravimas, kad nebuvo panaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės.

59. Vyriausybė taip pat tvirtino, kad antrasis pareiškėjas, J. Guselnikovas, nebuvo nė vienos civilinės bylos, dėl kurių skundžiamasi, šalimi. Minėtose procesuose bylos šalimi buvo tik pareiškėja bendrovė, UAB „JGK statyba“.

60. Pareiškėjai teigė, kad J. Guselnikovą, kuriam priklausė 73 proc. pareiškėjos bendrovės akcijų, tiesiogiai paveikė nepagrįstai ilga teisminių procesų trukmė. Antrojo pareiškėjo teisės į bendrovės turtą buvo apribotos, todėl tiek ilgai trukusi nežinomybė jam sukėlė nepatogumus ir sielvartą.

61. Teismas sutinka su Vyriausybės pateiktais argumentais, kad antrasis pareiškėjas šiuose teismo procesuose savo vardu kaip bylos šalis nedalyvavo. Šie teismo procesai turėjo lemiamą reikšmę pareiškėjos bendrovės teisėms ir pareigoms. Šioje byloje nėra nieko, kas leistų Teismui nepaisyti pareiškėjos bendrovės, kaip juridinio asmens, teisinio statuso (žr. *Camberrow MM5 AD v. Bulgaria* (dec.), no. 50357/99, 2004-04-01 ir *Agrotexim and Others v. Greece*, 1995-10-24, § 66, Series A Nr. 330-A).



62. Teismas daro išvadą, kad dėl to, jog J. Guselnikovas nebuvo civilinio proceso bylos šalimi ir savo vardu nepareiškė ieškinio savo teisėms apginti, jis negali būti laikomas pažeidimo auka pagal Konvencijos 34 straipsnį (žr. *Četvertakas and Others v. Lithuania*, no. 16013/02, § 28, 2009-01-20).

63. Todėl skundas pagal 6 straipsnio 1 dalį antrojo pareiškėjo atžvilgiu pripažintinas nepriimtiniu, nes yra nesuderinamas *ratione personae* pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

64. Teismas taip pat mano, kad pareiškėjos bendrovės pateiktas skundas kelia rimtus klausimus pagal 6 straipsnio 1 dalį ir nėra akivaizdžiai nepagrįstas Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu. Jis taip pat nėra nepriimtinas jokia kitu pagrindu. Todėl pripažintinas priimtiniu.

## B. Bylos esmė

### 1. Šalių teiginiai

65. Pareiškėjai teigė, kad bylų teisminiai procesai buvo vilkinami dėl valstybės institucijų, taip pat dėl trečiųjų šalių, kurios piktnaudžiavo savo procesinėmis teisėmis.

66. Vyriausybė teigė, kad abiejų procesų nagrinėjimas buvo keletą kartų sustabdytas visų pirma, kol bus išnagrinėtos kitos susijusios baudžiamosios ir civilinės bylos. Šie stabdymai buvo būtini, ir nelaikytini nepagrįstu vilkinimu dėl valstybės kaltės. Todėl, kalbant apie pirmąją civilinę bylą, iš bendros trukmės reikia atimti ketverius metus ir septynis mėnesius, o iš antrosios bylos trukmės reikia atimti ketverius metus ir du mėnesius.

67. Pareiškėjai tvirtino, kad atidedant bylų nagrinėjimą G.G. ir M.N. prašymu buvo daromas spaudimas pareiškėjai bendrovei, kad ši atsisakytų savo reikalavimo atgauti nuosavybę.

68. Vyriausybė taip pat teigė, kad abi civilinės bylos buvo sudėtingos dėl didelės medžiagos apimties (atitinkamai aštuoni ir keturi tomai) ir medžiagą sudarančių finansinių dokumentų, taip pat dėl poreikio apklausti daug liudytojų ir išnagrinėti su nagrinėjamomis bylomis susijusių baudžiamųjų ir civilinių bylų aplinkybes. Galiausiai, pats nagrinėjimas užtruko ir dėl to, kad bylų šalys aktyviai naudojosi savo procesinėmis teisėmis, teikdamos prašymus ir skundus.

69. Pareiškėjai nesutiko su argumentu, kad bylos buvo sudėtingos ir teismams teko atlikti daug procesinių veiksmų. Jie teigė, kad didesnė įrodymų dalis jau buvo surinkta tarp tų pačių šalių nagrinėtoje civilinėje byloje, kuri buvo užbaigta 1995 m. rugsėjo mėn. Todėl nebuvo poreikio tenkinti G.G. ir M.N. prašymų ir vėl rinkti įrodymus, kurie tik patvirtino aplinkybes, anksčiau nustatytas įsiteisėjusiu 1995 m. rugsėjo mėn. sprendimu.

## 2. Teismo vertinimas

70. Teismas spęs, ar teisminių procesų trukmė atitinka 6 straipsnio 1 dalies reikalavimus. Teismas pažymi, kad vertinant, ar byla buvo išnagrinėta per „įmanomai trumpiausią laiką“, reikia atsižvelgti į bylos aplinkybes ir šiuos kriterijus: bylos sudėtingumas, pareiškėjo ir kompetentingų institucijų elgesys ir sprendžiamų klausimų reikšmė pareiškėjui (žr., tarp daugelio kitų šaltinių, *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII). Teismas pakartoja, kad tik vilkinimas, už kurį atsakinga valstybė, gali pateisinti išvadą, jog nebuvo laikomasi „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo (žr. *Humen v. Poland*, no. 26614/95, § 66, 1999-10-15).

### a) Pirmoji civilinė byla

71. Pirmoji civilinė byla pradėta nagrinėti 1996 m. liepos 15 d. ir baigta 2010 m. vasario 22 d., Lietuvos apeliaciniam teismui priėmus galutinį sprendimą; taigi bylos nagrinėjimas trijose instancijose truko maždaug trylika metų ir aštuonis mėnesius.

72. Nagrinėjamoje byloje kilo grėsmė pareiškėjos bendrovės įprastai komercinei veiklai, kuri iš esmės apima namų statybą ir pardavimą, kadangi nuosavybei taikytas areštas neleido perleisti namų tretiesiems asmenims (palyginimui žr. *Markass Car Hire Ltd v. Cyprus*, no. 51591/99, § 39, 2002-07-02).

73. Teismas pažymi, kad ginčo esmę sudarė nuosavybės teisių į namą Nr. 57-2 klausimas. Nors Teismas pripažįsta, kad byla buvo tam tikro sudėtingumo lygmens dėl to, kad reikėjo įvertinti šalių sutartinius santykius ir dar 1991 m. parengtus finansinius dokumentus, tačiau ji negali būti laikoma ypač sudėtinga. Visų pirma, teismai didžiąja dalimi savo išvadų grindė aplinkybėmis, kurie jau buvo nustatyti 1995 m. rugsėjo 5 d. įsiteisėjusia nutartimi, kuri turėjo *res judicata* galią.

74. Dėl valdžios institucijų elgesio ir dėl to, kad bylos nagrinėjimas buvo stabdomas, kol bus išnagrinėtos su nagrinėjama byla susijusios bylos, pažymėtina, kad esant tam tikroms aplinkybėms nacionaliniai teismai, siekdami procesinio veiksmingumo, gali pagrįstai laukti tuo pačiu metu nagrinėjamos kitos bylos baigties. Tačiau šis sprendimas turi būti proporcingas, atsižvelgiant į ypatingas bylos aplinkybes (žr. *König v. Germany*, 1978-06-28, Series A no. 27, § 110 ir *Herbst v. Germany*, Nr. 20027/02, § 78, 2007-01-11).

75. Teismo nėra įtikintas Vyriausybės argumentais, kad bylos nagrinėjimo atidėjimai ir stabdymai buvo iš tiesų būtini. Pirmiausia, bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dešimčiai mėnesių dėl to kad G.G. kitoje civilinėje byloje kasacine tvarka apskundė 1995 m. rugsėjo 5 d. teismo nutartį, kuri tuo metu jau buvo įsiteisėjusi. Vertinant bylos nagrinėjimo

sustabdymą daugiau nei dvejiems su puse metų dėl to, kad tam tikra bylai reikšminga medžiaga buvo kitoje, susijusioje civilinėje byloje, Teismas mano, kad reikalingus dokumentus būtų buvę galima gauti kur kas greičiau, jei pirmosios instancijos teismas būtų buvęs aktyvesnis. Kitus du kartus bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas, iš viso penkiolika mėnesių (žr. 24 punktą pirmiau), siekiant sulaukti galutinių sprendimų susijusiose bylose; todėl jie valdžios institucijų atsakomybei nepriskirtini, ir jų trukmę iš bendros trukmės reikėtų atimti.

76. Be to, vertindamas valdžios institucijų veiksmus, Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad du kartus byla buvo grąžinta pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo (žr. 15 ir 22 punktus pirmiau) ir į tai, kad bylos perdavimas Vilniaus apygardos teismui pagal teismų jurisdikcijos taisykles (žr. 17 punktą pirmiau) buvo vilkinamas. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismas priėjo išvados, kad visų pirma valstybė yra atsakinga už pirmosios bylos trukmę.

77. Teismas ne kartą konstatavo, kad tais atvejais, kai valstybė leidžia teismo procesui trukti ilgiau nei Konvencijos 6 straipsnyje nustatytą „įmanomai trumpiausią laiką“, nedarydama nieko, kad procesą paspartintų, ji bus atsakinga už dėl to kilusį uždelimą; valstybė lieka atsakinga už savo sistemos veiksmingumą (žr. *Richard Anderson v. the United Kingdom*, no. 19859/04, § 28, 2010-02-02 ir *Beggs v. the United Kingdom*, no. 25133/06, § 239, 2012-11-06). Manytina, kad šioje byloje valdžios institucijos nesiėmė visų būtinų ir prieinamų priemonių vertinamam teismo procesui paspartinti.

78. Vertinant pareiškėjos bendrovės elgesį, Teismas laikosi nuomonės, kad bylos šalis negali būti laikoma atsakinga už teismo proceso vilkinimą, jei ji nepiktnaudžiaudama naudojasi savo procesinėmis teisėmis (žr. *Gorovaya v. Russia*, no. 20882/04, § 39, 2009-12-22). Pareiškėjos bendrovės negalima kaltinti už tai, kad ji bandė taikiai susitarti (žr. 16 punktą pirmiau) arba už tai, kad ji nusprendė skųsti sprendimus atidėti bylos nagrinėjimą ar areštuoti jos turtą. Todėl Vyriausybės argumentas atmetamas.

79. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytas aplinkybes, Teismas mano, kad šioje byloje teismo procesas truko pernelyg ilgai ir neatitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo.

80. Todėl, vertinant pirmosios civilinės bylos nagrinėjimą, buvo pažeista 6 straipsnio 1 dalis.

#### **b) Antroji civilinė byla**

81. Šiuo atveju vertintinas laikotarpis prasidėjo 1996 m. birželio 20 d. ir baigėsi 2006 m. balandžio 27 d., kai buvo panaikintas pareiškėjos bendrovės turto areštas. Taigi, bylos nagrinėjimas trijose instancijose truko devynerius metus ir dešimt mėnesių.

82. Pirmiausia Teismas pastebi, kad antrosios bylos nagrinėjimas buvo atidėtas arba byla sustabdyta keletą kartų, iš viso maždaug trejiems su puse metų, kadangi buvo atliekamas ikiteisminis tyrimas dėl finansinių dokumentų klastojimo, kuriame M.N. buvo pripažintas kaltinamuoju. Ikiteisminį tyrimą nutraukus dėl senaties, 2004 m. rugpjūčio 17 d. civilinės bylos nagrinėjimas buvo atnaujintas. Teismas pastebi, kad pats ikiteisminis tyrimas, dėl kurio civilinės bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas, vienoje instancijoje truko apie septynerius metus, ir tokia tyrimo trukmė savaime galėtų kelti susirūpinimą. Nors Teismas ir sutiktų, kad ikiteisminio tyrimo dėl M.N. veiksmų baigtis buvo reikšminga tinkamam antrosios civilinės bylos išnagrinėjimui, šiomis aplinkybėmis būtinybė užtikrinti proceso veiksmingumą nepateisina viso laikotarpio, kuriam bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas (žr. 74 punktą pirmiau).

83. Be to, byla buvo gražinta pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo (žr. 37 punktą pirmiau). Taip pat kaip ir buvo konstatuota pirmojoje byloje, nacionaliniai teismai, nustatydami bylos aplinkybes, rėmėsi faktais, nustatytais įsiteisėjusioje 1995 m. rugsėjo mėn. teismo nutartyje.

84. Vyriausybė teigė, kad pareiškėja bendrovė pati inicijavo arba pritarė tam tikram bylos nagrinėjimo atidėjimų skaičiui, kurių bendra trukmė sudarė septynis mėnesius. Bet kuriuo atveju Teismas pastebi, kad tuo metu civilinės bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas dėl tebevykstančio ikiteisminio tyrimo (žr. 40 punktą pirmiau).

85. Panašiai kaip ir pirmosios bylos atveju, tai, kad pareiškėja bendrovė naudojosi savo procesinėmis teisėmis ir skundė sprendimus atidėti bylos nagrinėjimą ar taikyti laikinasias apsaugos priemones, nepiktinaudžiaudama savo teisėmis, nelaikytina nepagrįstu bylos nagrinėjimo vilkinimu.

86. Teismo nuomone, valstybė neužtikrino greito bylos išnagrinėjimo (žr. *Beggs*, cituota pirmiau). Todėl, Teismas nepripažįsta, kad antrosios bylos nagrinėjimo trukmė yra pateisinama.

87. Todėl, vertinant antrosios civilinės bylos nagrinėjimą, buvo pažeista 6 straipsnio 1 dalis.

## II. TARIAMAS KONVENCIJOS 1 PROTOKOLO 1 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

88. Pareiškėjai taip pat tvirtino, kad užsitęsęs ir neteisėtas dviejų namų areštas pažeidė jų teises į nuosavybę, kurias gina Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis. Dėl draudimo naudotis savo turtu jie patyrė didelių finansinių nuostolių, be to, draudimas apribojo įprastą pareiškėjos bendrovės veiklą.

89. Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis numato:

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokių būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą, atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.“

## A. Priimtinumumas

90. Vyriausybė teigė, kad antrojo pareiškėjo pateiktas skundas turėtų būti pripažintas nepriimtiniu, kadangi šis nedalyvavo teismo procese ir todėl negali būti laikomas auka.

91. Pareiškėjai ginčijo šį argumentą.

92. Teismas atkreipė dėmesį, kad tik pareiškėja bendrovė buvo bylos šalimi abiejuose procesuose ir ginčijamo turto savininkė, o J. Guselnikovo asmeninės nuosavybės teisės į turtą nebuvo įrodytos. Teismas pakartoja išvadą, priimtą šioje byloje dėl antrojo pareiškėjo skundo pagal 6 straipsnio 1 dalį priimtumo (žr. 62 punktą pirmiau). Nėra priežasčių, kodėl reikėtų nukrypti nuo tos išvados. Todėl skundas pagal 1 Protokolo 1 straipsnį antrojo pareiškėjo atžvilgiu pripažintinas nepriimtiniu, kaip nesuderinamas *ratione personae* pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis. Taigi, Teismas toliau nagrinės skundą tik pareiškėjos bendrovės atžvilgiu.

93. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėja bendrovė neturėjo nuosavybės teisių į ginčijamą turtą, kol bylose nebuvo priimti ir įsiteisėjo galutiniai sprendimai, t.y. atitinkamai iki 2010 m. vasario 22 d. ir 2006 m. sausio 26 d. Todėl bendrovė negali teigti, kad jos teisė netrukdomai naudotis savo nuosavybe buvo apribota.

94. Pareiškėjai nesutiko ir tvirtino, kad klausimą dėl pareiškėjos bendrovės nuosavybės teisių į namus nacionaliniai teismai išaiškino dar 1995 m. civilinėje byloje, kuri buvo išnagrinėta anksčiau nei abi civilinės bylos, dėl kurių skundžiamasi.

95. Teismas pastebi, kad nacionaliniai teismai iš tiesų dar 1995 m. rugsėjo 5 d. nutartimi pripažino pareiškėjos bendrovės nuosavybės teises į namus. Anksčiau pateiktas G.G. ir M.N. prašymas pripažinti jų nuosavybės teises į namus buvo atmestas (žr. 6 punktą pirmiau). Teismas laikosi nuomonės, kad įsiteisėjusi galutinė 1995 m. rugsėjo 5 d. teismo nutartis buvo pakankamas teisinis pagrindas manyti, jog pareiškėja bendrovė turėjo „nuosavybės teises“ į ginčijamą turtą 1 Protokolo 1 straipsnio požiūriu. Todėl šis Vyriausybės argumentas turi būti atmestas.

96. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėja bendrovė nepanaudojo visų veiksmingų vidaus teisinės gynybos priemonių, nes nepareiškė civilinio ieškinio prieš valstybę dėl žalos, atsiradusios dėl užsitęsusių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį.

97. Pareiškėjai ginčijo tokį argumentą ir nurodė, kad veiksmingos teisinės gynybos priemonės, užtikrinančios žalos atlyginimą dėl minėto pažeidimo, nebuvo.

98. Teismas pažymi, kad Vyriausybė, kuri reikalauja peticiją atmesti dėl teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo, privalo įtikinti Teismą, kad teisinės gynybos priemonė buvo veiksminga. Be to, tai, ar vidaus teisinės gynybos priemonės privalėjo būti panaudotos, paprastai yra vertinama pagal peticijos pateikimo Teismui datą (žr. *Baumann v. France*, no. 33592/96, § 47, ECHR 2001-V (extracts) ir *Scordino*, cituota pirmiau., § 144).

99. Teismo nuomone, šioje byloje pareiškėjų skundas pagal 1 Protokolo 1 straipsnį yra iš esmės susijęs su jų skundu pagal 6 straipsnio 1 dalį dėl teismo proceso trukmės. Pagrindinio teismo proceso trukmė nulėmė tariamą pareiškėjų nuosavybės teisių apribojimą, tapusį to proceso netiesiogine pasekme (žr. *mutatis mutandis Zeno and others v. Italy* (dec.), no. 1772/06, 2010-04-27).

100. Teismas pakartoja savo šioje byloje prieitą išvadą, t. y. atmeta Vyriausybės prašymą pripažinti peticiją nepriimtina dėl priemonių nepanaudojimo, atsižvelgdamas į Civilinio kodekso 6.272 straipsnyje nustatytos teisinės gynybos priemonės neveiksmingumą teismo proceso trukmės atžvilgiu (žr. 57 punktą pirmiau). Atsižvelgdamas į tai, kad Civilinio kodekso 6.272 straipsnyje numatyta teisinės gynybos priemonė nebuvo veiksminga skundai pagal 6 straipsnio 1 dalį, Teismas nemano, kad toks ieškinys būtų buvęs perspektyvus skundo pagal 1 Protokolo 1 straipsnį požiūriu.

101. Tokiomis aplinkybėmis Teismas nėra įtikintas, kad tuo metu, kai ši peticija buvo pateikta, ir iki 2005 m. galimybė reikalauti žalos, atsiradusios dėl pernelyg ilgos pareiškėjos bendrovės turto arešto trukmės, atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį, buvo teisiškai pakankamai aiški, kad būtų galima reikalauti ją panaudoti pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį (žr. *mutatis mutandis Jakubowska v. Luxembourg* (dec.), no. 41193/02, 2006-09-28).

102. Toliau Vyriausybė teigė, kad pareiškėjai nepanaudojo ir kitos civilinės teisinės gynybos priemonės, nustatytos Civilinio proceso kodekso 147 straipsnyje (senojo CPK 159 straipsnis) (žr. 50 punktą pirmiau), t. y. nepareiškė ieškinio dėl žalos atlyginimo G.G. ir M.N.

103. Atsakydami pareiškėjai teigė, kad nors tokia teisinės gynybos priemonė teoriškai buvo prieinama, ji negalėtų būti laikoma perspektyvia, ypač atsižvelgiant į tai, kad šiuo požiūriu nebuvo nuoseklios nacionalinių teismų praktikos.

104. Nors ir preziumuojant, kad pareiškėja bendrovė galėjo pareikšti ieškinį bylos šalims, kurios prašė bendrovės turtui taikyti laikinąsias apsaugos priemones, vadovaujantis Teismo praktika, ieškinys privačiam asmeniui nelaikytina teisinės gynybos priemone Valstybės veiksmo atžvilgiu (žr. *Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland*, 1991-11-29, § 48, Series A no. 222; ir *Zlinsat, spol. s r. o. v. Bulgaria*, no. 57785/00, § 55, 2006-06-15 ). 105. Todėl Vyriausybės prašymas pripažinti peticiją

nepriimtina dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo atmestinas.

106. Teismas mano, kad šis skundas kelia rimtų klausimų pagal 1 Protokolo 1 straipsnį, ir pagrindų skelbti jį nepriimtinu nustatyta nebuvo. Todėl jis skelbtinas priimtinu.

## **B. Esmė**

### *1. Šalių teiginiai*

107. Pareiškėjai teigė, kad taikydamos nepagrįstus apribojimus ginčijamam turtui valstybės institucijos nepaisė įsiteisėjusios teismo nutarties ir užkirto kelią namų grąžinimui jų teisėtam savininkui.

108. Vyriausybė teigė, kad nekyla atskiras klausimas pagal 1 Protokolo 1 straipsnį, taigi pareiškėjos bendrovės skundus dėl nuosavybės teisių reikėtų įtraukti į skundą dėl „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

109. Pareiškėjai toliau teigė, kad dėl jų teisės netrukdomai naudotis nuosavybe pažeidimo ir turto apribojimų jie negalėjo disponuoti namais ir gauti ekonominės naudos. Tai neigiamai paveikė pareiškėjos bendrovės įprastą komercinę veiklą, sumažino bendrovės klientų pasitikėjimą, ilgam laikui sumažino apyvartą, pajamas ir sukėlė finansinius nuostolius, padidino išlaidas bei paskolos palūkanas, kadangi namai buvo įkeisti už bendrovės paimtą banko paskolą. Pareiškėjai teigė, kad pareiškėjos bendrovės statybos veiklą, kuria buvo siekiama sukurti gyvenamąjį rajoną daugelio šeimų poreikiams patenkinti, nacionalinės institucijos turėjo pripažinti „visuomenės interesu“, turinčiu nusverti dviejų fizinių asmenų, G.G. ir M.N., privačius interesus.

110. Vyriausybė toliau teigė, kad net ir preziumuojant, jog pareiškėjos bendrovės teisės tam tikra apimtimi buvo apribotos, tas apribojimas buvo proporcingas. Vyriausybė tvirtino, kad teismo proceso metu G.G. ir M.N. naudojosi savo procesinėmis teisėmis ir prašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekdami užtikrinti savo civilinių ieškinių patenkinimą. Tos teisės, kaip ir pareiškėjos bendrovės teisė siekti savo nuosavybės teisių apsaugos, reikalaujant iš ieškovų atlyginti galimus nuostolius, buvo numatytos Civilinio proceso kodekse. Be to, Vyriausybė atkreipė dėmesį, kad dar 1996 m. vasario mėn., prieš aptariamą civilinę bylą iškelimą, buvo aišku, jog pareiškėja bendrovė nevykdė savo įsipareigojimų pagal minėtą paskolos sutartį.

## 2. Teismo vertinimas

### a) Bendrieji principai

111. Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis, kuris užtikrina nuosavybės apsaugą, apima tris atskiras taisykles: „pirmoji taisyklė, išdėstyta pirmosios pastraipos pirmajame sakinyje, yra bendro pobūdžio ir įtvirtina netrukdomo naudojimosi nuosavybe principą; antroji taisyklė, išdėstyta pirmosios pastraipos antrajame sakinyje, apima nuosavybės paėmimą esant tam tikroms sąlygoms; trečioji taisyklė, išdėstyta antrojoje pastraipoje, pripažįsta, kad Susitariančios valstybės turi teisę, be kita ko, kontroliuoti, ar nuosavybe naudojamosi paisant visuomenės interesų. Tai, kad šios trys taisyklės yra „atskiros“, nereiškia, kad jos nesusijusios. Antroji ir trečioji taisyklės nustato konkrečius teisės netrukdomai naudotis nuosavybe apribojimo atvejus, todėl turėtų būti aiškinamos, atsižvelgiant į pirmojoje taisyklėje įtvirtintą bendrąjį principą“ (žr. *J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd v. the United Kingdom* [GC], no. 44302/02, § 52, ECHR 2007-III ir *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], no. 73049/01, § 62, ECHR 2007-I).

112. Tam, kad ribojanti priemonė būtų suderinama su 1 Protokolo 1 straipsniu, ji turi atitikti tris esmines sąlygas: ji privalo būti taikoma „įstatymo nustatytais sąlygomis“, uždraudžiant savavališkus nacionalinių institucijų veiksmus, ji turi būti būtina „visuomenės interesams“, o ją taikant privaloma užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp savininko teisių ir visuomenės interesų (žr. *Vistiņš and Perepjolkins v. Latvia* [GC], no. 71243/01, § 94, 2012-10-25).

113. Siekis užtikrinti teisingą pusiausvyrą atspindi Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio struktūroje, kaip visumoje. Todėl kiekvienoje byloje, kurioje tariamai buvo pažeistas šis straipsnis, Teismas privalo įsitikinti, ar dėl valstybės taikyto apribojimo atitinkamam asmeniui neteko neproporcinga ir pernelyg didelė našta (žr. *James and Others*, cituota pirmiau, § 50; *Mellacher and Others*, cituota pirmiau, § 48 ir *Spadea and Scalabrino v. Italy*, 1995-09-28, § 33, Series A no. 315-B).

### b) Pirmiau minėtų principų taikymas šioje byloje

#### i) Pareiškėjos bendrovės nuosavybės apribojimo pobūdis

114. Atsižvelgiant į bylos aplinkybes, įskaitant Teismo išvadą, kad pareiškėją bendrovę galima laikyti namų savininke vėliausiai nuo 1995 m. rugsėjo 5 d., Teismas mano, kad pareiškėjos bendrovės teisė netrukdomai naudotis savo nuosavybe buvo apribota, nes jai buvo neleidžiama ja disponuoti ilgą laiką.

115. Teismas pažymi, kad pareiškėjos bendrovės turto areštas, uždraudžiant jį parduoti ar perleisti, prilygo laikinam naudojimosi juo apribojimui ir neapėmė nuosavybės teisių perdavimo. Nutartys taikyti turto



areštą buvo priimtos 1996 m. ir 1999 m., o panaikinti - pasibaigus abiem civiliniams procesams, t. y. atitinkamai 2010 m. ir 2006 m. Todėl Teismas nemano, kad byla yra susijusi su nuosavybės paėmimu (žr. *mutatis mutandis Air Canada v. the United Kingdom*, 1995-05-05, § 33, Series A no. 316-A).

116. Šioje byloje savininko situacija yra iš dalies panaši į situacijas, išnagrinėtas bylose *Scollo v. Italy*, 1995-09-28, § 27, Series A no. 315-C ir *Immobiliare Saffi v. Italy* [GC], no. 22774/93, ECHR 1999-V ar *Zeno and Others*, cituota pirmiau, dėl to, kad savininkai nesėkmingai ir ilgą laiką stengėsi iškeldinti nuomininkus, siekdami atgauti savo nuosavybę, kad galėtų joje gyventi. Tačiau priešingai nei minėtuose pavyzdžiuose, šioje byloje pareiškėja bendrovė negalėjo parduoti ar kitaip perleisti savo turto viso bylos nagrinėjimo teisme metu.

117. Teismas nusprendžia, kad draudimu disponuoti pareiškėjai bendrovei priklausiusiais namais buvo kontroliuojamas naudojimasis nuosavybe Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio antrosios pastraipos požiūriu (žr. *Paeffghen GmbH v. Germany* (dec.), no. 25379/04, 21688/05, 21722/05 ir 21770/05, 2007-09-18 ir *mutatis mutandis Vendittelli v. Italy*, 1994-07-18, § 38, Series A no. 293-A).

118. Tam, kad antrosios pastraipos reikalavimai būtų įvykdyti, reikia įrodyti, kad priemonė, kuria buvo kontroliuojamas naudojimasis nuosavybe, buvo teisėta, „atsižvelgiant į bendrąjį interesą“, o tarp taikytų priemonių ir siekiamo tikslo buvo išlaikytas tinkamas proporcingumo santykis (žr. *Megadat.com SRL v. Moldova*, no. 21151/04, § 66, ECHR 2008).

ii) Apribojimo teisėtumas ir teisėtas tikslas

119. Vertindamas priemonės teisėtumą, Teismas pažymi, kad šio klausimo šalys neginčija. Pareiškėjos bendrovės nuosavybės teisių apribojimas, t.y. nacionalinio teismo teisė taikyti turto areštą civiliniam ieškiniui užtikrinti, įtvirtinta atitinkamose Civilinio proceso kodekso nuostatose, 144-50 straipsniuose (senojo Civilinio proceso kodekso 155-60 straipsniai).

120. Todėl Teismas įsitikinęs, kad šioje byloje laikinosios apsaugos priemonės buvo taikytos teisėtai.

121. Teismas pakartoja, kad apribojimu privaloma siekti teisėto tikslo. Pats iš 1 Protokolo 1 straipsnio kylantis „teisingos pusiausvyros“ principas suponuoja, kad egzistuoja visuomenės bendrasis interesas (žr. *Beyeler v. Italy* [GC], no. 33202/96, § 111, ECHR 2000-I).

122. Dėl pareiškėjos bendrovės turto arešto nutarčių pobūdžio ir apimties, Vyriausybė tvirtino, kad jų tikslas buvo užtikrinti G.G. ir M.N. civilinių ieškinių patenkinimą.

123. Teismas mano, kad skundžiama priemonė buvo laikina, prevencinio pobūdžio ir skirta užtikrinti ieškovų reikalavimų patenkinimą nagrinėjant civilines bylas. Jos tikslas buvo pašalinti grėsmę, jog kreditorių

reikalavimų dviejų civilinių procesų metu patenkinimas gali būti ap sunkintas ar rimtai sutrukdytas (žr. 11, 31 ir 46 punktus pirmiau).

124. Reikėtų pakartoti, kad valstybės turi pareigą užtikrinti tinkamą teismo proceso eigą (žr. *Beggs*, cituota pirmiau, § 239).

125. Taigi Teismas sutinka, kad valstybės pareiga užtikrinti tinkamą teismo proceso eigą, įskaitant kreditorių ieškinių patenkinimo užtikrinimą, yra teisėtas tikslas. Atkreiptinas dėmesys, kad sprendamos, kas atitinka visuomenės bendrąjį interesą, nacionalinės valdžios institucijos turi tam tikrą vertinimo laisvę (žr., pvz., *mutatis mutandis James and Others* sprendimą, cituota pirmiau, § 46; žr. palyginimui *Mellacher*, cituota pirmiau, § 206).

126. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismas mano, kad šis apribojimas buvo nustatytas teisės aktuose ir juo buvo siekiama teisėto tikslo, kaip reikalaujama Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnyje.

### iii) Proporcingumas

127. Net jeigu teisės netrukdomai naudotis nuosavybe apribojimas taikytas „įstatymo numatytais sąlygomis“ – kas reikštų ne savavališkai – ir visuomenės interesams, toks apribojimas turi visada užtikrinti „teisingą pusiausvyrą“ tarp bendrojo visuomenės intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų. Visų pirma tarp taikomų priemonių ir siekiamo tikslo turi būti išlaikytas protingas proporcingumo santykis (žr. *Immobiliare Saffi*, cituota pirmiau, § 49).

128. Sprenddamas dėl atitikties 1 Protokolo 1 straipsniui, Teismas privalo visapusiškai įvertinti įvairius susijusius interesus, nepamiršdamas, kad Konvencija siekiama apsaugoti teises, kurios yra „realios ir veiksmingos“. Jis privalo žvelgti giliau ir ištirti realią situaciją, dėl kurios skundžiamasi (žr. *Hutten Czapska v. Poland* [GC], no. 35014/97, § 168, ECHR 2006-VIII).

129. Teismas pirmiausia pažymi, kad vienai iš bylos šalių priklausančio turto areštas pagal savo pobūdį yra griežta ir apribojanti priemonė. Dėl jos poveikio savininko teisėms, gali iškilti grėsmė jo pagrindinei verslo veiklai ar netgi gyvenimo sąlygoms (žr. *mutatis mutandis Markass Car Hire Ltd*, cituota pirmiau, § 39 ir *Vendittelli*, cituota pirmiau, § 35).

130. Teismas sutinka, kad laikiną turto areštą iš esmės gali pateisinti „visuomenės interesas“, jeigu juo siekiama užtikrinti, jog ginčijamas turtas nebūtų perleistas tretiesiems asmenims iki teismo proceso pabaigos, tam, kad būtų užtikrintas kreditoriaus ieškinio patenkinimas. Tačiau, atsižvelgiant į jų ribojantį pobūdį, laikinąsias apsaugos priemones reikia panaikinti, kai nebėra poreikio jas taikyti (žr. *Raimondo v. Italy*, 1994-02-22, § 36, Series A no. 281-A ir *Vendittelli*, cituota pirmiau, § 40), kadangi kuo ilgiau tokios priemonės taikomos, tuo daugiau paveikiamas netrukdomas savininko naudojimas savo nuosavybe.

131. Teismas mano, kad šioje byloje tariamas pareiškėjos bendrovės nuosavybės teisių pažeidimas yra glaudžiai susijęs su pagrindinio teismo proceso trukme ir yra netiesioginė jos pasekmė (žr. *mutatis mutandis Zeno and Others*, cituota pirmiau, ir *Kunić v. Croatia*, no. 22344/02, § 67, 2007-01-11). Arešto nutartys galiojo daugiau nei vienuolika metų pirmojo teismo proceso metu ir dešimt metų antrojo teismo proceso metu.

132. Aišku, kad tinkamas teisingumo vykdymas užima laiko (*ibid.*, § 67). Tačiau Teismas jau nustatė, kad abu civiliniai procesai truko pernelyg ilgai ir vilkinimas labiausiai priskirtinas Valstybei. Bylas išnagrinėjus, ginčijamo turto areštas buvo panaikintas (žr. 27-28 ir 46 punktus pirmiau), o pareiškėja bendrovė vėl galėjo naudotis savo nuosavybe taip, kaip norėjo.

133. Kalbant apie valdžios institucijų pareigą svarstyti alternatyvių priemonių taikymą, reikėtų atsižvelgti į „gero administravimo“ principą. Pagal šį principą, jei kyla pavojus visuomenės interesams, ypač jei tai gali paveikti pagrindines žmogaus teises, pvz., su nuosavybe susijusias teises, valdžios institucijos privalo veikti laiku ir tinkamai bei, svarbiausia, nuosekliai (žr. *Rysovskyy v. Ukraine*, no. 29979/04, §§ 70-71, 2011-10-20).

134. Pirmojoje byloje teismas uždraudė perleisti namo Nr. 57-2 nuosavybės teises dėl G.G. priešieškinių, kuriuo jis siekė būti pripažintas namo savininku.

135. Antrojoje byloje M.N. savo pirminiu ieškiniu siekė, kad būtų pripažinta, jog jam priklauso ginčijamo namo Nr. 57-1 nuosavybės teisės. 1998 m. šis ieškinys buvo patikslintas, prašant tik atlyginti statybos darbų išlaidas.

136. Nors Teismas gali sutikti, kad pirminiai tokio pobūdžio ir apimties ieškiniai gali pateisinti ginčo turto areštą, tokios aplinkybės negali atleisti teismų nuo pareigos nustatyti ir pagrįsti, ar laikinųjų apsaugos priemonių taikymas iš tiesų atitinka sąlygas, nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose, ir ar tos sąlygos vykstant teismo procesams neišnyko. 137. Turto areštą buvo nurodyta taikyti jau įsiteisėjus privalomai galutinei 1995 m. nutarčiai tarp tų pačių šalių, kuria buvo pripažintos pareiškėjos bendrovės nuosavybės teisės į tuos pačius namus. Netgi preziumuojant, kad pirminiai G.G. ir M.N. 1996-98 m. ieškiniai buvo ginčytini, nacionaliniai teismai pritaikė laikinąsias apsaugos priemones, neatsižvelgdami į tai, kad bendrovės pareiškėjos nuosavybės teisės jau buvo aiškiai nustatytos minėta teismo nutartimi 1995 m. rugsėjo mėnesį.

138. Teismo nuomone, šioje situacijoje turto areštas buvo ne vienintelė prieinama priemonė ieškinių patenkinimui užtikrinti (žr. 48-49 punktus pirmiau). Konkrečiai antrojoje civilinėje byloje, nepaisant to, kad ieškovas M.N. patikslino savo ieškinį, atsiimdamas reikalavimą pripažinti jį namo savininku (žr. 32 punktą pirmiau), ir todėl namo Nr. 57-1 nuosavybės teisės nebebuvo ginčijamos, nacionaliniai teismai nei panaikino laikinąją apsaugos priemonę, nei pakeitė ją kita, mažiau ribojančia priemone, kaip nustatyta CPK (žr. 47 ir 49 punktus pirmiau).

139. Taigi nors ginčijamos areštą taikyti nutartys formaliai turėjo „teisėtą tikslą“, Teismas konstatuoja, kad, atsižvelgiant į laikinųjų apsaugos priemonių pobūdį ir, ypač, į trukmę, tos priemonės galėjo turėti tam tikrą neigiamą ekonominių pasekmių pareiškėjai bendrovei ir sutrukdyti jos įprastą veiklą, apribodamos jos teises ir interesus daugiau nei buvo būtina.

140. Be to, pareiškėja bendrovė pasinaudojo savo teise ir paprašė teismų panaikinti arba pakeisti turto areštą. Tačiau, kaip matyti, teismai apsiribojo formaliu tų prašymu nagrinėjimu, palikdami turto areštą iki teismo procesų pabaigos.

141. Toliau Teismas atkreipia dėmesį, kad vertinant, ar valstybė užtikrino tinkamą pusiausvyrą tarp taikytų priemonių ir tomis priemonėmis siekto tikslo, tam tikrose bylose reikšmės turi nuosavybės savininko elgesys bei jo kaltės ar parodyto rūpestingumo laipsnis (žr. *AGOSI v. the United Kingdom*, 1986-10-24, § 54, Series A no. 108 ir *Arcuri v. Italy* (dec.), no. 52024/99, ECHR 2001-VII). Vis dėl to nėra priežasčių manyti, kad pareiškėjos bendrovės padėtis buvo kuo nors panaši į savininkų padėtį minėtose bylose, kuriose priemonės, kurių imtasi, buvo nusikaltimų prevencijos politikos dalimi. Todėl Teismui nebūtina nagrinėti klausimo, ar pareiškėja bendrovė buvo pakankamai rūpestinga.

142. Reikiama teisinga pusiausvyrą tarp nuosavybės teisių apsaugos ir bendro visuomenės intereso reikalavimų nebus užtikrinta, jeigu konkrečiam asmeniui teks pernelyg didelė asmeninė našta (žr. *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, 1982-09-23, §§ 69-73, Series A no. 52).

143. Teismo nuomone, areštuodami namus ir uždrausdami perleisti nuosavybės teises ilgiau nei dešimt metų, ypač atsižvelgiant į tai, kad tokio turto pardavimas buvo pareiškėjos bendrovės įprasta komercinė veikla, nacionaliniai teismai akivaizdžiai suteikė pirmenybę ieškovų interesams, užtikrindami jų ieškinius. Be to, bylos medžiaga nesuteikia pagrindo manyti, jog nuomininkui G.G., kuris teismo proceso metu gyveno ginčijamame name, turėjo būti suteikta ypatinga apsauga.

144. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, bei į apribojimo trukmę ir griežtumą, Teismas mano, kad areštas abiejose civilinėse bylose užkrovė pernelyg didelę našta pareiškėjai bendrovei ir todėl pažeidė pusiausvyrą, kurią privaloma užtikrinti tarp nuosavybės teisių apsaugos ir visuomenės interesų reikalavimų.

145. Atitinkamai buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis.

### III. KITI TARIAMI KONVENCIJOS PAŽEIDIMAI

146. Remdamiesi Konvencijos 17 ir 18 straipsniais pareiškėjai taip pat skundėsi, kad nacionalinės valdžios institucijos neužkirto kelio tretiesiems asmenims daryti įtaką teismo procesams ir riboti pareiškėjų nuosavybės teises.

147. Vyriausybė ginčijo šiuos skundus kaip nepagrįstus.

148. Teismas išnagrinėjo pirmiau minėtus pareiškėjų pateiktus skundus. Tačiau, atsižvelgdamas į visą turimą medžiagą, Teismas mano, kad šie skundai, ta apimtimi, kuria jie patenka į Teismo jurisdikciją, neatskleidžia Konvencijoje ar jos Protokoluose numatytų teisių ir laisvių pažeidimo. Todėl, šią peticijos dalį reikėtų atmesti kaip aiškiai nepagrįstą pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

#### IV. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

149. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

##### A. Žala

150. Antrasis pareiškėjas reikalavo 20 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

151. Vyriausybė tvirtino, kad antrojo pareiškėjo negalima laikyti „auka“. Be to, jo reikalaujama suma buvo pernelyg didelė.

152. Teismas šioje byloje jau nustatė, kad antrojo pareiškėjo negalima laikyti „auka“ Konvencijos 34 straipsnio požiūriu. Taigi Teismas sutinka su Vyriausybės argumentu ir atmets antrojo pareiškėjo reikalavimą.

153. Pareiškėja bendrovė reikalavo 296 703 eurų turtinei žalai atlyginti, iš kurių 162 187 eurų buvo prašoma atlyginti prarastą nuomos mokestį (namo Nr. 57-2) ir 134 515 eurų žalai, atsiradusiai dėl pareiškėjos bendrovės neįvykdytų įsipareigojimų pagal paskolos sutartį su banku, atlyginti.

154. Pareiškėja bendrovė teigė, kad jei laikinosios apsaugos priemonės nebūtų pritaikytos, ji būtų išnuomojusi namą, kurį nuo 1995 m. gruodžio mėn. iki 2010 m. liepos mėn. buvo užėmęs G.G., už 3 200 litų (apytiksliai 920 eurų). Pagrįsdami savo reikalavimą, pareiškėjai pateikė nekilnojamojo turto agentūros parengtą bendrą įvertinimą, kuriame buvo nurodyta, kad mėnesinė privačių namų rinkos nuomos kaina panašiuose Vilniaus miesto rajonuose 2009-10 m. svyravo nuo 1 500 litų (430 eurų) iki 6 000 litų (1 730 eurų).

155. Pareiškėjai taip pat nurodė išlaidas, kurias pareiškėja bendrovė patyrė vykdydama savo įsipareigojimą sumokėti skolą, atsiradusią dėl minėtos paskolos sutarties nevykdymo (žr. 109 punktą pirmiau). Jie pateikė 1996 m. Ūkinio teismo sprendimą.

156. Vyriausybė ginčijo pareiškėjų reikalavimus.

157. Dėl pareiškėjos bendrovės reikalaujamos turtinės žalos Vyriausybė teigė, kad tarp tariamos žalos ir tariamų Konvencijos pažeidimų nėra priežastinio ryšio. Tai, kad pareiškėja bendrovė nevykdo savo finansinių

įsipareigojimų komerciniam bankui, buvo aišku dar 1996 m. pradžioje, t.y. prieš prasidedant abiem civiliniams teismo procesams. Vyriausybė toliau teigė, kad, pareiškėjų pateikti negautų pajamų už namo nuomą skaičiavimai yra hipotetiniai, subjektyvūs ir neparemti patikimais įrodymais. Be to, pasak Vyriausybės, pareiškėja bendrovė dėl kompensacijos už prarastą nuomą negalint namo išnuomoti pirmiausia galėjo kreiptis į nacionalinius teismus, pareikšdama civilinius ieškinius G.G., M.N. arba valstybei.

158. Teismas pirmiausia pastebi, kad ginčo namas buvo tik iš dalies pastatytas, kai pareiškėja bendrovė prarado galimybę jį valdyti. Todėl pareiškėjai bendrovei, norint namą išnuomoti, pirmiausia būtų reikėję užbaigti statybas ir atlikti namo vidaus apdailos darbus. Be to, pareiškėja bendrovė neišvengiamai būtų patyrusi tam tikrų išlaidų namo priežiūrai, ir už namą taip pat būtų reikėję mokėti mokesčius.

159. Atsižvelgdamas į tai, kad nebuvo pateikta jokių įrodymų ar ekspertų ataskaitų, Teismas mano, kad 41 straipsnio taikymo klausimas nėra parengtas sprendimui. Todėl, atkreipiant dėmesį į tai, kad yra galimybė valstybei atsakovei ir pareiškėjai susitarti, būtina jį atidėti (Teismo reglamento 75 taisyklės 1 ir 4 dalys).

160. Taigi, Teismas atideda šį klausimą ir ragina Vyriausybę ir pareiškėją bendrovę per šešis mėnesius nuo tos dienos, kada sprendimas pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį taps galutiniu, pranešti apie bet kokią galimą susitarimą.

## **B. Bylinėjimosi išlaidos**

160. Pareiškėjai taip pat reikalavo 74 100 litų (21 450 eurų) išlaidoms ir sąnaudoms, patirtoms nacionaliniuose teismuose, ir 16 500 eurų išlaidoms ir sąnaudoms, nagrinėjant bylą Teisme, atlyginti.

161. Vyriausybė ginčijo šiuos reikalavimus kaip pernelyg didelius ir nepagrįstus. Ji teigė, kad pareiškėjai bendrovei jau buvo priteista 12 445 litų (3 600 eurų) dydžio kompensacija bylinėjimosi išlaidoms ir sąnaudoms atlyginti teismo proceso, pasibaigusio jos naudai, metu. Be to, pareiškėjos bendrovės pateikti mokėjimo dokumentai ir sumos juose negali būti priskirtos prie šioje byloje nagrinėjamo teismo proceso, kadangi pareiškėja bendrovė dalyvavo daugelyje kitų bylų. Dėl bylinėjimosi išlaidų ir sąnaudų, patirtų nagrinėjant bylą Teisme, pateikti dokumentai neįrodo, kad apmokėtos teisinės paslaugos buvo suteiktos tik atstovaujant pareiškėją bendrovę Teisme.

162. Pareiškėjos bendrovės reikalavimas atlyginti bylinėjimosi išlaidas ir sąnaudas yra susijęs su reikalavimu atlyginti turtinę žalą, todėl taip pat nėra parengtas sprendimui. Todėl Teismas Konvencijos 41 straipsnio taikymo klausimą dėl bylinėjimosi išlaidų ir sąnaudų atlyginimo taip pat atideda.

## DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* skundus dėl pirmojo pareiškėjo teisių pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį priimtinais, o likusią peticijos dalį – nepriimtina.
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.
3. *Nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis.
4. *Nusprendžia*, kad 41 straipsnio taikymo dėl turinės žalos ir bylinėjimosi išlaidų bei sąnaudų atlyginimo klausimas nėra parengtas sprendimui, todėl:
  - a) atideda minėtą klausimą;
  - b) ragina Vyriausybę ir pareiškėją per šešis mėnesius nuo tos dienos, kada sprendimas pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį taps galutiniu, pranešti Teismui apie bet kokią galimą susitarimą; c) atideda tolesnį procesą ir suteikia Kolegijos pirmininkui teisę prireikus jį atnaujinti.
5. *Atmeta* likusią pareiškėjų teisingo atlyginimo reikalavimo dalį.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2013 m. lapkričio 5 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Lawrence Early  
Laikinai einantis skyriaus kanclerio pareigas

Guido Raimondi  
Pirmininkas